

แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด

นาย ชวิชัย แด่เพิ่ม

004156

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาโสตทัศนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๓

I 1582b223.

A PROPOSED MODEL FOR ESTABLISHING PROVINCIAL EDUCATIONAL MUSEUMS

Mr. Thawatchai Phonperm

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Audio-Visual Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด

โดย

นาย ชวิชัย ผลเพิ่ม

ภาควิชา

โสตทัศนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยมงคล พรหมวงศ์

อาจารย์ จีรา จงกล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษิตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุประสิทธิ์ อนุภา
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประสิทธิ์ อนุภา)

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

ดร. สุวรรณา ศุกร
.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุกร สุวรรณาศรี)

ดร. ชัยมงคล พรหมวงศ์
.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยมงคล พรหมวงศ์)

ดร. วิรุฬห์ ลีลาฤทธิ์
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิรุฬห์ ลีลาฤทธิ์)

ดร. จีรา จงกล
.....กรรมการ
(อาจารย์จีรา จงกล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานการศึกษาจังหวัด
ชื่อนิสิต นายชัชชัย นลเพิ่ม
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
 อาจารย์จิรา จงกน
ภาควิชา โสตทัศนศึกษา
ปีการศึกษา ๒๕๒๓

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษา บุคลากรการศึกษา เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถาน และประชาชนทั่วไปที่มีต่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานการศึกษาจังหวัด
๒. เพื่อเสนอแบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานการศึกษาจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานพิพิธภัณฑสถานและงานเทคโนโลยีการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ
๒. ศึกษาฐานงานด้านการจัดพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย
๓. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในงานพิพิธภัณฑสถานและงานเทคโนโลยีการศึกษา เกี่ยวกับการบริหาร การดำเนินงาน เทคนิคในการจัดแสดงและการให้บริการการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน
๔. สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษา บุคลากรการศึกษา เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานและประชาชนทั่วไปที่มีต่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานการศึกษาจังหวัด โดยส่งแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ และชนิดปลายเปิดไปยังกลุ่มตัวอย่าง ๕๖๕ ชุด

๕. เขียนร่างแบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานการศึกษาจังหวัด โดยอิงข้อมูลที่ได้จากข้อ ๑ - ๔

๖. นำร่างแบบจำลองให้ผู้ทรงคุณวุฒิในงานพิพิธภัณฑสถานและงานเทคโนโลยีการศึกษา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

๗. ปรับปรุงร่างแบบจำลองตามข้อ เสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและเขียน เป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามมีความ เห็นว่าโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานศึกษา เป็นโครงการที่มีประโยชน์ แต่อาจมีอุปสรรคในเรื่องงบประมาณ และ เห็นว่า เป็นโครงการที่น่าสนใจมาก ควรจะ เร่งดำเนินการทันที

๒. ผู้ตอบแบบสอบถามมีความ เห็นว่าปัญหาสำคัญในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานศึกษา จังหวัดคือรัฐบาลไม่ให้ความสนใจ สนับสนุนเท่าที่ควรในค่านงบประมาณ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานพิพิธภัณฑสถานศึกษาจังหวัด

๓. ในการตรวจสอบร่างแบบจำลองผู้ทรงคุณวุฒิ มีความ เห็นว่าร่างแบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานศึกษาจังหวัดอยู่ในขั้น "ดี"

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรใช้แบบจำลองนี้ เป็นแนวทางในการสร้างแบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานศึกษาจังหวัดของจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง หรือกลุ่มจังหวัดใดกลุ่มจังหวัดหนึ่งขึ้นโดยเฉพาะ

๒. กระทรวงศึกษาธิการควรทดลองจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานศึกษาจังหวัดขึ้น แล้วประเมินผลโครงการ เพื่อการขยายงานต่อไปในอนาคต

๓. ควรตั้งสถาบันอิสระขึ้น เป็นหน่วยงานกลางขึ้นตรงต่อกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรับผิดชอบงานพิพิธภัณฑสถานทั้งหมดของประเทศไทย

๔. แบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองกลางไม่จำเพาะเจาะจงว่า เป็นจังหวัดใด การนำแบบจำลองนี้ไปใช้จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละจังหวัด ทั้งในด้านของขนาด รูปแบบ เนื้อหาที่จัดแสดง สถานที่ งบประมาณและกำลังบุคลากร

Thesis Title A Proposed Model For Establishing Provincial
 Educational Museums

Name Mr. Thawatchai Phonperm

Thesis Advisors Associate Professor ~~Chadyong Brahmawong, Ph.D.~~
 Mrs. Chira Chongkol

Department Audio-Visual Education

Academic Year 1980

ABSTRACT

Purpose

1. To survey the opinions of pupils, students, educators, curators and general public about the establishment of Provincial Educational Museums.
2. To propose a model for establishing Provincial Educational Museums.

Procedure

1. Related research and literature were studied.
2. Thai museums' management and services were observed.
3. Museum specialists and educational technologists were interviewed in regards to museum administration, management, techniques and educational services.
4. Fixed-alternative and open-end questionnaires were sent to the sampling population of 565 which included pupils,

students, educators, curators and general public to survey their opinions about the establishment of Provincial Educational Museums.

5. The proposed model for establishing Provincial Educational Museums was drafted.

6. The drafted proposed model was sent to museum specialists and educational technologists for their validation and comments for further improvement and revision.

7. The final proposed model was then improved and revised.

Findings

It was found that:

1. The majority of the population agree to the usefulness of the Provincial Educational Museums project but feel doubtful about the feasibility because of budget limitation. However, they strongly feel that the project should be implemented.

2. The questionnaire respondents fear that the government may not be adequately interested in this project; thus may not provide sufficient financial supports. Another problem is that this project may not have adequate qualified personnel to manage the Provincial Educational Museums,

3. In validating the feasibility of the proposed model, selected outstanding museum specialists and educational technologists have certified the proposed model as "good".

Recommendations

1. This model should be used as a master plan for establishing the Provincial Educational Museum proposed model in selected provinces or regions.
2. A pilot project implementing this model should be set up by the Ministry of Education in order to evaluate the virtue and impact of the project if it worths nation-wide implementation.
3. An independent department within the Ministry of Education should be set up to takes responsibilities of all museums in Thailand.
4. As this model for Educational Museum is not designed for any specific provinces or regions; before implementing, this model should be adapted in regards to size, form, area, contents, location, budget and personnel.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เป็นผลมาจากบูรณาการการให้การศึกษาดูแลอบรมในค่านิยมวิชาสามัญและวิชาชีพของคุณครูอาจารย์ ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงอุดมศึกษา รวมทั้งประสบการณ์จากการทำงาน ความอนุเคราะห์ คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน ผู้ร่วมงานเดิม ผู้ร่วมงานปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ของหลายหน่วยงาน เพื่อน พี่และน้องหลาย ๆ ฝ่ายช่วยให้การสนับสนุนให้ข้อมูล ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในต่าง ๆ กันถ้วน ผู้เสนอขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งมา ณ ที่นี้ด้วย

บิคมารดาผู้มีพระคุณอันหาที่เปรียบมิได้ของผู้เสนอ ซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดบูรณาการดังกล่าวอีกต่อหนึ่ง ผู้เสนอขอ เทอศพระคุณอันสูงส่งของท่านทั้งสองไว้ ณ ที่นี้ด้วยเช่นกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ท
รายการแผนภูมิประกอบ	ณ
รายการรูปภาพประกอบ	ค

บทที่

๑	บทนำ	๑
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
	ขอบเขตของการวิจัย	๓
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	๘
	วิธีดำเนินการวิจัย	๙
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๙
๒	การศึกษาชั้นมูลฐาน	๒๐
	ความหมายของพิพิธภัณฑสถาน	๒๐
	งานพิพิธภัณฑสถานในต่างประเทศ	๒๔
	งานพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย	๓๕
	ประเภทของพิพิธภัณฑสถาน	๕๕
	หน้าที่ของพิพิธภัณฑสถาน	๖๔
	พิพิธภัณฑสถานกับการศึกษา	๖๕
	เทคโนโลยีการศึกษาในพิพิธภัณฑสถาน	๗๕

๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๑
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๑
	การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๔
๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๖
	อภิปรายผลการวิจัย	๑๐๒
๕	แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานศึกษาจังหวัด	๑๐๔
	รายละเอียดของแบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานศึกษาจังหวัด	๑๐๔
	ชื่อแบบจำลอง	๑๐๔
	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๑๐๔
	หลักการและเหตุผล	๑๐๔
	วัตถุประสงค์	๑๐๖
	เป้าหมาย	๑๐๖
	แผนการดำเนินงาน	๑๐๗
	ทรัพยากร	๑๑๐
	ความสัมพันธ์กับหน่วยงานหรือโครงการอื่น	๑๑๑
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๑๑
	รายละเอียดของพิพิธภัณฑสถานศึกษาจังหวัด	๑๑๒
	สังกัด	๑๑๒
	หน้าที่ความรับผิดชอบ	๑๑๕
	โครงสร้างของพิพิธภัณฑสถานศึกษาจังหวัด	๑๑๖
	การแบ่งสายงาน	๑๑๘
	กระบวนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	๑๒๑

บทที่

เนื้อหาที่จัดบริการ	๑๒๓
แนวทางการจัดนิทรรศการ	๑๒๔
รูปแบบการจัดนิทรรศการ	๑๒๕
วัสดุและครุภัณฑ์	๑๒๕
การออกแบบอาคารและประโยชน์ใช้สอย	๑๒๖
การประเมินผล	๑๒๗
ภาคผนวก	
งบประมาณการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด.....	๑๓๑
อัตรากำลังสำหรับพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด	๑๓๖
แหล่งความช่วยเหลือ	๑๔๑
การพัฒนาบุคลากร	๑๔๓
รายละเอียดเกี่ยวกับงานเทคโนโลยีการศึกษา.....	๑๔๔
๖. สรุปการวิจัย ผลการวิจัยและขอเสนอแนะ.....	๑๕๑
สรุปการวิจัย	๑๕๑
ผลการวิจัย	๑๕๒
ขอเสนอแนะ	๑๕๖
บรรณานุกรม	๑๕๘
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. หน่วยงานและความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน	๑๖๖
ภาคผนวก ข. หนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถามที่ใช้ในการ วิจัย	๑๗๕
ภาคผนวก ค. ตารางแสดงข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม	๑๘๑
ภาคผนวก ง. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่รวบรวมร่างแบบจำลองการจัดตั้ง พิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด.....	๒๐๘
ประวัติผู้เขียน	๒๑๔

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่

๑	สถิติผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	๕๕
๒	สถิติผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์	๕๖
๓	ครุภัณฑ์โสตทัศนศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	๕๘
๔	ครุภัณฑ์โสตทัศนศึกษาในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์	๕๙
๕	ขั้นตอนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด.....	๑๐๘
๖	งบประมาณในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด.....	๑๓๑
๗	ค่าวัสดุสำหรับพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด	๑๓๓
๘	ค่าครุภัณฑ์สำหรับพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด	๑๓๔
๙	อัตรากำลังของพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด	๑๓๖
๑๐	รายละเอียดบุคลากรของพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด	๑๓๗
๑๑	จำนวนและงบประมาณวัสดุครุภัณฑ์โสตทัศนศึกษาที่ควรมีในพิพิธภัณฑ์ การศึกษาจังหวัด	๑๔๘
๑๒	จำนวนแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	๑๕๑
๑๓	เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๕๑
๑๔	การวัด Modern Man	๑๕๒
๑๕	อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๕๒
๑๖	ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๕๓
๑๗	ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๕๔
๑๘	ประสบการณ์ด้านพิพิธภัณฑ์สถานของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๕๕
๑๙	ประสบการณ์ด้านโสตทัศนศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๕๖
๒๐	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด.....	๑๕๗
๒๑	ประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด	๑๕๘

ตารางที่

๒๒	ประโยชน์ที่ผู้เข้าชมได้รับ.....	๑๔๕
๒๓	สภาพการก่อสร้างตัวอาคาร	๒๐๐
๒๔	แหล่งเงินทุน	๒๐๑
๒๕	ลำดับความสำคัญของแหล่งเงินทุน	๒๐๑
๒๖	สิ่งกีด	๒๐๒
๒๗	องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหาร	๒๐๒
๒๘	องค์ประกอบของบุคลากรในการจัดดำเนินงาน	๒๐๓
๒๙	เนื้อหาที่จะจัดแสดง	๒๐๓
๓๐	รูปแบบของนิทรรศการที่จัดแสดง	๒๐๔
๓๑	รูปแบบของ เทคนิคในการจัดแสดง	๒๐๕
๓๒	กิจกรรมบริการของพิพิธภัณฑ์	๒๐๖
๓๓	ปัญหาสำคัญในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด	๒๐๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่

หน้า

๑	การแบ่งส่วนราชการ กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	๔๗
๒	การแบ่งส่วนราชการ ศูนย์บริภัณฑ์ เพื่อการศึกษา	๕๓
๓	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้แนะนำ วัตถุและผู้ชม	๗๑
๔	กระบวนการสื่อความหมายในงานการศึกษาและงานพิพิธภัณฑสถาน.....	๗๕
๕	สังกัดของพิพิธภัณฑการศึกษาจังหวัดในระยะแรกและระยะที่สอง.....	๑๑๓
๖	สังกัดของพิพิธภัณฑการศึกษาจังหวัดในระยะที่สาม.....	๑๑๔
๗	การแบ่งส่วนงานของพิพิธภัณฑการศึกษาจังหวัด.....	๑๒๐
๘	กระบวนการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑการศึกษา จังหวัด.....	๑๒๒
๙	การแบ่งสายงาน งานเทคโนโลยีการศึกษา	๑๕๖
๑๐	การปฏิบัติงานของงานเทคโนโลยีการศึกษา	๑๕๘

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการรูปภาพประกอบ

รูปภาพที่

หน้า

๑	พิพิธภัณฑ์สถานในต่างประเทศ	๓๗
๒	พิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทย	๕๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย